

НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОЇ РОЗБУДОВИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

*Л.П.Марчук, кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський державний аграрний університет*

Розглянуто перспективні напрями формування інноваційної економіки в Україні. Показано їх значення для досягнення кардинальних інноваційних змін у народному господарстві країни.

Вступ. Інноваційні зрушення в економіці України сьогодні набувають першочергового значення. Їх нагальний характер обумовлений потребами кардинального оновлення виробництва, прискорення економічного зростання, підвищення якості життя населення, залучення України до міжнародного співробітництва і підвищення її рейтингу в світі.

Нині рівень інноваційного розвитку економіки України оцінюється як доволі низький. Інтегральний індекс інноваційної економіки, який визначається за десятибальною системою і розраховується на підставі оцінки чотирьох складових (освіти, інновацій, інформаційної інфраструктури та інституційної основи), становить в Україні **5,7**. У нашій економіці частка високотехнологічної продукції у загальному обсязі випуску складає лише **4%**. Наукомісткість промислового виробництва не перевищує **0,3%**. Частка України на світовому ринку високотехнологічної продукції ледь сягає **0,1%**. Тільки **11%** підприємств у нашій країні займається інноваційною діяльністю. Фінансування наукових досліджень та інноваційної діяльності здійснюється переважно за рахунок власних коштів підприємств та установ. Наприклад, у **2006** році частка підприємств у загальному обсязі витрат на технологічні інновації досягла **84,6%**, у той час, як частка держбюджету становила лише **1,9%** [1]. Заради подолання такого значного відставання в Україні потрібно здійснити системну інноваційну розбудову національної економіки.

Проблемам інноваційного розвитку України присвячені праці багатьох економістів. Серед них такі відомі вчені,

як В.П.Александрова, В.С.Будкін, В.М.Геєць, М.В.Зубець, В.П.Семиноженко, А.І.Федулова та ін. Але рух наукової думки вимагає подальшої систематизації напрацьованого матеріалу та пошуку нових підходів для поглиблення досліджень.

Постановка завдання. Автор статті поставив собі за мету визначити пріоритетні напрями побудови інноваційної економіки в Україні. Він прагнув показати значення кожного напрямку для прискорення інноваційного розвитку країни, спираючись на розробку теоретико-методологічних засад дослідження.

Результати дослідження. На думку автора, виокремлення напрямів інноваційної розбудови економіки України доцільно здійснювати на основі таких теоретико-методологічних посилок:

- напрями інноваційної політики слід розглядати як засоби реалізації існуючих можливостей технічного, економічного, інтелектуального потенціалу країни;
- необхідно адекватно враховувати у практиці інноваційних перетворень специфіку формування ринкового середовища;
- обрання перспективних напрямів інноваційної розбудови потрібно пов'язувати з їх функціональною роллю у загальному процесі інноваційного розвитку країни;
- заходи впливу на інноваційну діяльність мають органічно поєднуватись із методами загальнонаціонального та регіонального регулювання економіки.

Вважаємо, що до основних напрямів інноваційної розбудови економіки України слід віднести:

- структурно-інноваційні перетворення у народному господарстві країни і в першу чергу - у промисловому виробництві;
- формування інноваційної інфраструктури;
- розроблення і виконання регіональних програм інноваційного спрямування;

- удосконалення системи фінансування і стимулювання науково-інноваційної діяльності;
- розвиток різноманітних форм інноваційного підприємництва.

Кожний напрям має свій специфічний вплив на інноваційний розвиток країни і потребує адекватного механізму втілення у життя. Простежимо особливості цього впливу і з'ясуємо перспективність кожного напрямку для прискорення інноваційних процесів в Україні.

Структурні зміни в економіці нашої країни мають бути орієнтовані на збільшення частки високотехнологічних виробництв, першочерговий розвиток базових галузей економіки (машинобудування, металургії, хімічної промисловості, галузей паливно-енергетичного комплексу, галузей АПК). Важливими складовими інноваційних зрушень за цих обставин повинні стати модернізація діючих технологій, зниження ресурсомісткості виробництва, залучення до технологічних процесів альтернативних джерел енергії та сировини.

На думку вітчизняних вчених, критерієм позитивних змін у структурі промислового виробництва слід вважати прискорений розвиток галузей, що формують високотехнологічний базис промисловості та визначають масштаби виробництва споживчих благ. Поряд з цим має спостерігатися скорочення частки енергосировинного сектора у загальному обсязі випуску промислової продукції. Передбачається, що питома вага продукції галузей інноваційно-інвестиційного сектора (насамперед машинобудування) у 2012 році збільшиться до 21%, а у 2017 році – до 32%. (У 2005 році вона становила 13,3%). Частка сектора споживчих товарів зростає відповідно до 24 і 31% (у 2005 році – 21,2%), а частка енергосировинного сектора знизиться відповідно до 52 і 37% (у 2005 році цей сектор давав 65,5% промислової продукції) [2].

Реструктуризація економіки на інноваційній основі також вимагає формування належної інноваційної інфраструктури, яка включає в себе відповідні організації, установи, підпри-

емства, що надають освітні, юридичні, фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційні послуги. Відпрацювання інституційних, організаційних, правових засад функціонування складових інноваційної інфраструктури дозволить створити ефективний механізм обслуговування суб'єктів інноваційної діяльності, прискорить апробацію і виробниче освоєння результатів наукових розробок, створить умови для активного просування інноваційної продукції до споживача.

Виважена регіональна інноваційна політика дозволяє віднайти нові організаційно-економічні форми ефективної співпраці науково-дослідних установ і бізнес-структур, завдяки яким здійснюється поєднання усіх стадій інноваційного циклу і досягається належне використання продуктових і процесних інновацій. Виконання регіональних науково-технічних та інноваційних програм гарантує перехід до наукомісткого диференційованого виробництва, розвиток малого високотехнологічного бізнесу, залучення іноземних інвестицій, використання напрацьованого світового досвіду.

Фінансування і стимулювання інноваційної діяльності служать матеріальною основою і засобом прискорення інноваційних процесів. Вважаємо, що нині дуже важливо змінити установлені підходи до фінансування і стимулювання інноваційної діяльності. Не відкидаючи можливостей власного фінансування з боку підприємств, потрібно орієнтуватися і на збільшення обсягів фінансування за рахунок інших джерел: коштів держбюджету, кредитних ресурсів, іноземних інвестицій. Крім традиційних форм стимулювання (пільгового оподаткування, державних гарантій по кредитах, зниження митних зборів на імпорт устаткування) треба більш активно використовувати нові: різні форми страхування ризиків, лізингові угоди, постачання інноваційної продукції за допомогою форфейтингу тощо.

Прискоренню інноваційного розвитку економіки також буде сприяти поширення різних форм інноваційного підприємництва, до яких можна віднести діяльність венчурних фірм,

бізнес-провайдерських структур, інноваційних фондів тощо. Перспективність їх використання визначається як поліпшенням фінансових можливостей для проведення наукових досліджень, так і зміцненням зв'язків усіх учасників інноваційного циклу.

Висновки. Запропонований варіант дослідження напрямів формування інноваційної економіки в Україні дозволяє:

- визначити критерії вибору перспективних шляхів інноваційної розбудови країни;
- оцінити потенційні можливості та переваги кожного напрямку щодо прискорення інноваційних перетворень;
- передбачити наслідки їх реалізації на практиці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лютий І. Концепція реформування податкової системи України та конкурентоспроможність національної економіки/І. Лютий, В. Тропіна //Економіка України. — 2007. — №8. — С.19-27.

2.Якубовський М. Концептуальні основи стратегії розвитку промисловості України на період до 2017 року/ М.Якубовський, В.Новицький, Ю.Кіндзерський // Економіка України. — 2007. — №11. — С.4-20.

3. Дука А.П. Фінансове забезпечення науково – технічної та інноваційної діяльності / А.П. Дука // Фінанси України. — 2004. — №11. — С.40 – 46.